

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

ISSN 1991-3494

Volume 2, Number 366 (2017), 144 – 148

Sh. Adilbayeva

PhD, Egyptian University of Islamic Culture of Nour Mubarak, Almaty, Kazakhstan.
E-mail: shamshat.nmu@mail.ru

THE SPREAD OF HANAFIC LAW

Abstract. Hanafi mazhab is one of the most popular mazhabs in the Muslim world. The Kazakh people were taught Islam and adopted Islam on the basis of Hanafi mazhab. One of the reasons for the wide spread of the mazhab was the presence of the religious council for sentencing. The disciples of Abu Hanifa spread the developed legal principles engaging in propaganda of knowledge of Islamic law school of Imam Abu Hanifa and they opened the way for the recognition of the mazhab. As a result, the books written by them helped to spread Hanafi mazhab. Therefore, the majority of the population was ready to adopt the decisions reached in accordance with the Hanafi law. Thus, the number of followers of the mazhab increased. This article discusses the main causes of the spread of Hanafi mazhab.

Keywords: mazhab, Hanafic mazhab, Hanafic law, ijtihad, law court.

ӨОЖ 233.5

III. Әділбаева

Нұр-Мұбәрак Египет ислам мәдениеті университеті, Алматы, Қазақстан

ХАНАФИ ФИҚЫНЫҢ ТАРАЛУЫ

Аннотация. Ханафи мәзһабы мұсылман әлеміне кеңінен таралған мәзһаптардың бірі. Тіпті, қазақ халқы да ислам дінін ханафи мәзһабы негізінде үйреніп, кабылдаған. Мәзһаптың әлемге кең тарауының бірден-бір себебі онда діни үкім шығару көнсесінің болуы еді. Осы көнсесте білімін шындаған Әбу Ханифа шәкірттері жан-жакқа тарап, ұстаздық және қазылық (сот) қызметтерін атқарған. Бұл да мәзһаптың жақсы танылуына жол ашты. Сондай-ақ мәзһаб ғұламаларының жазған кітаптары да кеңінен тарады. Соның нәтижесінде халықтың көпшілігі мәзһаб құқығы бойынша шығарылған үкімдерді ұстанды. Осылайша мәзһабты ұстанушылардың қатары көбейе берді. Макалада ханафи мәзһабының таралуының негізгі себептері қарастырылады.

Түйін сөздер: мәзһаб, ханафи мәзһабы, ханафи фикіры, іжтихад, қазылық.

Ірактың Куфа қаласынан бастау алған ханафи мәзһабының фикіртік көзқарастарының мұсылман әлеміне кең таралуының өзіндік себептері мен тарихи кезеңдері бар. Мәзһабтың кең таралуына әсер еткен себептерді қоғамдық, діни және әлеуметтік деп бөліп қарастыруға да болады.

Сол себептердің ең маңыздысы ханафи мәзһабындағы үкім шығару алқасының, яғни іжтихад (шарифи дәлелдерден діни үкім шығару) шурасының болуы еді. Бұл мәзһабтағы іжтихад шурасы бейне-бір фикір академиясы іспеттес болатын. Атальыш шура өздерінен бұрынғы сахаба және табиғиндардан келіп жеткен Құран мен хадис мұрасын, олардың көзқарастары мен іжтихадтарын терен зерттеп, бойларына сініре отырып, өмірдің барлық салаларын қамтитындей етіп кең көлемде дамытып отырды. Осылайша, фикіртік жеке адамның қажеттіліктерін өтейтін, қоғам мен басқару тәсілін онтайландырган біртұтас әрі бай жүйе ретінде қалыптастыруды.

Табиғиндар кезеңінде мұсылман елдерінің территориясының кеңейіп, жаңа мәдениеттермен араласуы нәтижесінде іжтихадтың маңызы арта түсті. Оны белгілі бір жүйеге түсіріп, реттеу қажеттілігі туындағы. Себебі діни бойынша әркімнің өз көзқарасына сүйеніп үкім шығаруы, түсіндіруі нәтижесінде Құран мен хадисті негізге алған діни мұра жойылып, үмбеттің бөлшектену қаупі де

туындаған болатын. Әсірессе, басқа мәдениеттердің ықпалы күштірек сезілген Ирак аймағында осындағы қауіптің белен алуды табиғи құбылыс еді. Міне, осы кезеңде Әбу Ханифа мен шәкірттерінің аят-хадиске сүйенген дәстүрлі діни түсінікті көңілге қонымды етіп түсіндіруі, насс (аят-хадис) пен ақылдың арасында тепе-тәндік орната отырып фикір әдіснамасын дамытуы нәтижесінде жүйесін ойлауға негізделген түсінік тізгінделді. Осындағы ерекшелігінің арқасында көшпілік ғалымдар фикіртің осы бағытта дамығанын құп көрді.

Ислам дінінің алғашқы кезеңдерінде әр аймаққа мұжтәхид (шариғи дәлелдерден діни үкім шығара алатын ғалым) деңгейіндегі қазылар (сот, жоғарғы сот) жіберіліп, олар сол аймақтың діни мәселелерін шешіп отырды. Алайда уақыт өте келе шекараның ұлауына байланысты барлық жерге мұндай мұжтәхид-имам жіберу мүмкіншілігі аздайды. Қоғамдағы бірлік пен тұтастықтың сақталуы үшін ел билеушілеріне бұның бір амалын ойластыруы қажет еді. Аббаси билеушісі Харун әр-Рашидтің кезеңінен бастап, мемлекет осы бағытта тиісті шараларды қарастыра бастады. Осылайша Әбу Ханифа мен шәкірттері дамытқан ирак фикірінің кең қанат жауына маңызды бір мүмкіндік туды. Осы кезеңде көп жерлерге ханафи мәзhabының ғалымдары қазы ретінде тағайындалды. Осы тұста имам Әбу Ханифаның шәкірттерінің қажырлы еңбектері мен атқарған қызметтерінің де рөлі ерекше еді. Имам Әбу Ханифа өзінің ерекше дәріс беру жүйесі арқылы көзі тірісінің өзінде қырыққа жуық мұжтәхид ғалым әрі төрт мыңға жуық шәкірт тәрбиелегендігі тарихи кітаптарда айтылған. Имам Ағзам мен оның Әбу Юсуф, Имам Мұхаммед, Зуфар, Хасан ибн Зияд секілді мұжтәхид шәкірттерінің жетілдірген түлектерінің Хорезм, Батыс Түркістан, Хорасан мен Мәуариннахр секілді жаңадан мұсылман болған аймақтарда белсенді қызмет атқаруы да ханафи фикірінің ел арасында тарауына үлкен ықпалын тигізді. Мысалы мұсылман ғалымы Бәззәзи «Мәнәқибу Әби Ханифа» атты еңбегінде Әбу Ханифаның 800-ге жуық шәкіртінің аты-жөнін және кай жерден екендейтінде атап еткен [1; 491-518 б.].

Оның шәкірттерінің көшпілігі Ирактың Куфа, Басра, Бағдат секілді орталықтарынан, қалған көшпілігінің Ахуаз, Исфахан, Хамадан, Мәру, Әкім, Самарқанд, Балх, Хорезм секілді Ирактың шығысындағы қалалардан екендігі байқалады. Сонымен қатар, аз да болса Мысыр, Сирія, Мекке, Мәдина, Йемен, Бахрейн, Мусул секілді қаладан келгендері де бар еді. Осы шәкірттері өз елдерінде дәріс алқасын құрып, шәкірт тәрбиелеген немесе қазы қызметіне тағайындалу арқылы ханафи фикірін сол аймақтарға жайған. Мысалы, Абдулазиз ибн Халид – Термезде, Мұхаммед ибн Халид әл-Ханзалидың – Әстарабадта, Ҳұсайн ибн Ҳафс әл-Хамаданидың – Исфаханда, Исмаил ибн Әлиас әл-Киндиң – Мысырда, Абдуллах ибн Фәррухтың – Мысыр мен Солтүстік Африкада ұстаздарының көзқарасы мен Ирак фикірін насиҳаттап, кең таратқандықтары тарих кітаптарында айтылған [2; 3-б.].

Аббастықтар өүлетінің халифасы Харун әр-Рәшидтің Әбу Юсуфты қадиул-кудат (қазылардың казысы, жоғарғы сот) міндеттіне тағайындауы және барлық қазыларды тағайындау ісін соган тапсыруы да ханафи мәзhabының кең қанат жауына өз есерін тигізді. Бұл тағайындау әрі бір жағынан халифаттықта сот істерінде жүйе мен біркелкіліктің болуы, ел аумағында құқықтық тұрақтылықтың қалыптасуы жолында жасалған маңызды қадам болды. Сондай-ақ мұсылман билігінің қол астына жаңадан өткен елдерде ханафи мәзhabының танылуы мен таралуына елеулі ықпал етті.

Ресми тағайындаулармен қатар, басқа аймақтарға жіберілген қазының білімділігі мен біліктілігінің де ханафи фикірінің таралуы жолында ерекше рөл ойнаганы анық. Баста Әбу Юсуфпен қатар Әбу Ханифаның шәкірттерінің көшпілігі қазылық міндеттін атқарған. Олардың көшпілігі фикіртің ижтихад жасайтындағы дәрежеде игеруіне байланысты Ирак, Иран, Хорасан, Батыс Түркістан аймақтарында Ирак (ханафи) фикірі аясындағы құқықтық дәстүрдің қалыптасуына, халақтың сүйіспеншілігіне бөлөнуіне үлес қосты. Ханафи ғалымдарының белсенді түрде қызмет етуінің арқасында мемлекеттің қолдауы азайған кезде де ханафи мәзhabының ықпалы жалғаса берді. Ал ғалымдар әлсіз болған аймақтарда мәзhab кең тарай алмады [3; 402-408 б.].

Ханафиліктің таралуының тағы бір негізгі себептерінің бірі – ханафи фикір кітаптарының Әбу Ханифа мен шәкірттерінің кезінде жазыла бастауында. Ханафи мәзhabында қалыптасқан дәстүр бойынша фикіртің мәселеілер әзелі қырық кісілік арнайы алқада әбден талқыланып, ой сүзгісінен өткеннен кейін Зуфәр ибн Ҳузәйл, Әбу Юсуф, Дәуіт ат-Тайі, Әсәд ибн Амр әл-Бәжәли, Юсуф ибн Халид әс-Сәмти, Әбу Мутіи әл-Балхі, Нұх ибн Әбу Мәриям, Мұхаммед ибн Үәхб, Аия ибн Язид секілді факінтар оларды жинап, жүйелеп хатқа түсірген [4; 107-б.]. Бұлардың арасында Әсәд ибн

Амр әл-Бәжәли, Нұх ибн Әбу Мәриям, Әбу Юсуф пен қатар Имам Ағзамның дәріс алқасына отыз жыл катысқан Яхия ибн Зәкәрияның ханафи фикъының жазылып, жинақталуында белсенді түрде атсалысқандықтары айтылады [5; 3-б.].

Әбу Юсуфтың біздін заманымызға дейін келіп жеткен төрт шыгармасы, Имам Мұхаммедтің «Захиур-риуая» кітаптары тобының арасындағы алты кітабы мен «Надиур-риуая» кітаптары сол кездегі Ирак фикъын танытатын негізгі ері сенімді қайнаркөз кітаптар болып табылады.

Әбу Ханифаның алғашқы шәкірттерінің шәкірттері саналған Ислам ибн Хаммад, Әбу Сүлеймен әл-Жузжані (Журжәни), Әбул Ҳафс әл-Қәбір, Бишр ибн Фияс, әл-Мәриси, Иса ибн Әбан, Ибн Сәмаа, Бишр ибн Уәлид әл-Кинди, Яхия ибн Әксам, Хиләлурраі секілді ғалымдар да фикътың әртүрлі салаларында енбек жазу арқылы ханафи фикъының кең тарап, қүшөуіне маңызды үлес қосқан.

Сонымен қатар, ханафи фикъының жинастырылып-жазылуына халифа Мәмун кезеңінде қағаздың ойлап табылып, кең колданыла бастауының да өзіндік ықпалы болды.

Алғашқы бір-екі ғасырдағы ханафи фикъының жинастырылып-жазылуы мәзһабтың құрылуы мен танылуына жол ашса, кейінгі кезеңдерде һижра жыл санауы бойынша IV, біздің жыл санауымыз бойынша X ғасырдан басталған кітаптарды жинастырып жазу ісі мәзһабтың қалыптасуы мен дәстүрлі түсінігінің орнығына жағдай жасады.

Жалпылай алғанда, ханафи мәзһабы Ирак пен оның шығысындағы аймақтарда, мәлики мәзһабы Хижазда, шағифилік Мысырда, ханбәли мәзһабы бертін келе Бағдат пен Хижазда таралған. Әртүрлі тарихи кезеңдерде Андалуссиядан бастап, Үндістанға дейінгі аймақтарда әрбір мәзһаб кейде жақсы дамыса, кейде олардың ықпалы бәсендеген. Осылан орай, қалалар мен аймақтарға әртүрлі мәзһабты ұстанушы қазылар тағайындалған. Мысалы, Мәдинаға алғашында шағиғи мәзһабы қазылары жіберілсе, кейіндері мәлики мен ханафи қазылары тағайындалған. Тарихши Мақдисидің мәліметі бойынша һижра жыл санауы бойынша III (милади IX) және IV (милади X) ғасырда Нишапур, Шаш, Тус, Нәсә, Бұхара, Исфәрәйн секілді кейбір қалаларда шағиғилардың көбеюі салдарынан, ол жерлерге шағиғи қазылардың тағайындалғандығы, кей жағдайларда ханафи әрі шағиғи екі қазының бір уақытта қызмет атқарғандықтары да айтылады.

Аббасидтер әулеті кезеңінде Мысыр елінде ханаfiler болғанымен, ол жерде шағиғи және мәлики мәзһабының ықпалы күшті еді. Өйткені, имам Шағиғидің өзі Мысыр елінде болатын. Сонымен қатар, имам Мәліктің Ибн Уәһб және Ибн Ҳакам секілді шәкірттері де Мысырда болғандықтан, осы екі мәзһаб кең тарады.

Фатимидтер әулеті Мысырды басып алғаннан кейін реєсі мәзһаб ретінде шииттердің исмаилия мәзһабын жариялады. Бірақ, бұл шара төрт мәзһабты жоя алмады. Халық ғибадаттарын өз мәзһабтарына қарай орындаудың жалғастыра берді. Осы Фатимидтер кезеңінде ханафи мәзһабы қатты қысым көрді. Өйткені, Фатимидтер Аббаситтерге қас болатын. Ал ханафи мәзһабы Аббасидтердің реєсі мәзһабы еді.

Мысырда Әйюбидтер мемлекеті құрылғаннан кейін Сирия мен Мысырда шағиғилер мен ханбәлилердің ықпалы қайтадан күшеді. Осы екі мәзһабтың ғалымдарына арнайы медреселер салынды. Өйткені, Салахаддин Әйюби өзі шағиғи мәзһабын ұстанатын. Бірақ, Сирияды Нуреддин Шәһид Зәнги (XII ғасыр) билік басына келгенде бұл жағдай өзгерді. Өйткені, ол ханафиілікте ұстанатын. Осылайша, ханафи мәзһабы Сирияда кең тарап, артынан Мысыр елінде де бірте-бірте жайыла бастады. Осы кезден бастап ханафи мәзһабы Аббасидтер кезеңіндегі секілді тек қана үкіметтік реєсі макамдарда қалмай, халық арасында кең тарады [6; 15-б.].

Халық арасында ханаfiler көбейгеннен кейін Салахаддин Әйюби Каир қаласында ханаfilaрга арнап «Суюфия» медресесін салғызыды. Мұның нәтижесінде ханафи мәзһабы ел арасында кеңінен жайылды.

Мәмлуктар кезеңінде әуелі Каир қаласында 659 жылы (1261) шағиғи ғалымдарынан Тәжуддин Абдулуahhab ибн Бинтил-иаз қадиул-кудат ретінде тағайындалды. Бірақ, бұл жердегі халықтың арасында түрлі мәзһаб өкілдері өмір сүргендіктен, халықтың арасында наразылық туып, басқа үш мәзһабтан қазылар тағайындалды. Тарихши Макризидің мәліметі бойынша атамыз Сұлтан Бейбарыстың Мысыр елінде шағиғи, мәліки, ханафи және ханбәли мәзһабтарынан төрт қазы тағайындаудың кейін (1266 ж.) мұсылман елдерінде осы төрт мәзһаб бойынша білім беріліп, сот істері жүргізілген. Яғни, оның айтуы бойынша осы кезден бастап, Ислам әлемінде төрт мәзһаб

бойынша амал ету мәселесінде үмбет арасында ижма (бір ауыздан келісім) болған. Алайда, онының ғасырда өмір сүрген Мақдиси шығармасында өз кезеңінде Ислам әлемінде фикір саласында ханафи, мәлики, шафиги мен дәуіди (захирилер) секілді төрт мәзhabтың болғанын айтқан. Сунниттер арасында захирилердің шафиги мәзhabының бауырында бірте-бірте еріп жойылуы мен ханбәли мәзhabының шығуынан кейін XI ғасырда осы төрт сұнни мәзhab қалыптасқан. Ал Аббаси халифаларынан Насыр Лидиниллахтың қазы тағайындаған кезде төрт мәзhabпен шектелуі осы төрт мәзhab бойынша амал етудің жоғарыда аталған кезеңден (1266 ж.) бұрын басталғанын көрсетеді.

Фикір мәзhabтарының дамуы мен таралуы қарсаңында ханафи мәзhabы ең аз таралған аймақ Солтүстік Африка мен Андалусия болды.

Мысыр Османлы мемлекетінің билігіне өткеннен кейін, қазылық ханафи мәзhabы бойынша жүргізілді. Ғылым үйренушілердің арасында ханафи фикірын қоюп-үйренуге деген қызығушылық артты. Нәтижесінде, ханафиліктің беделі күштейіп, Аббасидтер кезеңіндегі секілді ресми мәзhabка айналды.

Мехмет Али паша (1849 к.) Мысырды өзіне қаратқан кезде жалғыз ханафи мәзhabын ресми етіп жариялаған. Бұл 20-ғасырдың басына дейін жалғасты. Ханафи мәзhabы Мысырдан ері қарай батысқа (Мағрибке) тараала қоймады. Тек қана Әсад ибн әл-Фурат (к. 213 h) кезеңінде мағриб еліне өткенімен, ұзаққа созылмаған. Өйткені, ол жерде мәлики мәзhabын ұстанған Ағлабидер әулетінің беделі күшті еді. Міне, сондықтан Мағриб пен Андалуссида жалғыз мәлики мәзhabы кең тараған.

Сирия мен оның аймағында да ханафи мәзhabының таралғанын көреміз. Сирия мен Мысырдағы кейбір басшылар ханафи мәзhabының беделін азайтқысы келгенімен, қалық арасында кең жайылғандықтан, мақсаттарына жете алмады [3; 406-б.].

Ханафи мәзhabының кең таралуында Сөлжүктар мен Осман мемлекетінің рөлі ерекше. Сөлжүк билеушісі Тұтыл бей Нишапур, Исфахан, Хамадан секілді ханафилік аз таралған жерлерге ханаfilerден қазылар мен имамдар тағайындауының нәтижесінде ханафилік күштейді.

Османлы мемлекеті кезеңінде 16-ғасырдан кейін құқықтық мәселелердің ханафи мәзhabы бойынша жүргізілетіндігі ресми түрде жарияланған. Анадолы мен Румелиде ықпалы артса, Мекке, Мәдина, Халеп, Кудыс, Каир секілді елді-мекендерде халықтың көпшілігінің басқа мәзhabты ұстануына байланысты бас қазының қөмекшілері өзге мәзhabтан тағайындалып, мәселелерді өз мәзhabтарына қарай шешуіне жағдай жасалған.

Негізінде, мемлекеттердің ресми мәзhab ұстанымдары құқықтық бірлік пен төртіпті қамтамасыз етуге бағытталған шара еді ері өзіндік пайдасын да тигізді. Бұл өз кезеңінде мәзhabтардың бір елде тарауының сырт қозбен қарағандағы негізгі себептері секілді көрінгенімен, сол аймақтардың ерекшеліктеріне сай келгенін де есепке алған жөн. Мәселен, қоғамда қалыптасқан әдет-ғұрыптардың белгілі бір мәзhabты қабылдауда жағымды немесе жағымсыз рөл ойнағандығы белгілі. Ұсылман арабтардың қол астына өткен парсылар өздерінің қарсылықтарын ақида және фикір алаңында имамия, жағғария, зәйдия түрінде білдірсе, Солтүстік Африкалықтар Хижаз фикірын өз орталына сай келгендіктен жылдам қабылдаған болатын. Мәуараннахр, Хорасан, Үндістан, Батыс Туркістан және Ислам мемлекетінің қол астына өткен араб емес өзге ұлттардың ханафи мәзhabының өздерінің әдет-ғұрыптары мен қоғамдық өмірлеріне сай келгендіктен қабылдағандықтары да әбден мүмкін. Ханафи мәзhabының шаригатқа қайши келмеген жағдайда, жергілікті әдет-ғұрыпты дәлел ретінде санауының бұған тигізген ықпалы мол. Өз кезеңінде ханафи мәзhabы өмірсалты, мәдени-саяси жағдайы хижаз аймағынан мұлде бөлек аймақта туып, кең етек жайған-ды. Шаригаттың кең өлшемдерін бір ғана аймақтың ерекшелігімен шектемей, хадистердің сыртқы мағынасына ғана қарамай, мәселелерді кең түрде талқылап, негізгі мақсатты басты назарға алуының өзге ұлт өкілдерінің де Исламды қабылдаудың женілдеткені анық.

Орталығы Куфада болған Ирак фикірінің тарауында Әбу Ханифаның тұлғалық қасиетінің де рөлі ерекше. Сондықтан, бұл мәзhab ханафи мәзhabы деп аталды. Терең ілімі, зеректігімен ерекшеленген және діннің шынайы рухын жақсы менгерген Әбу Ханифаның мәзhabы арабтардың тысындағы түркі және парсы халықтарының арасында кең жайылды.

Ақылға негізделіп кисынмен ойлау ері Исламның негізінде сай женілдік дәстүрін ұстануы бұл мәзhabтың кең тарауына жол ашқан себептердің бірі.

Осы ұзын-сонар тарихи кезеңдердің нәтижесінде, ханафи мәзhabы Түркия, Балқан елдері, Босния-Герцоговиня, Украина, Кырым, Әзіrbайжан, Кавказ, Орал, Сібір және Орталық Азия, Қытай,

Манчжурия, Жапония, Ауғаныстан, Хорасан, Тайланд, Үндістан, Пәкістан секілді елдерде кең тарағы. Йемен, Хижаз, Мысыр, Палестина, Алжир мен Туниста ханафилар аз, ал Эфиопия, Сирия мен Иракта айтартылған күшке ие.

ӘДЕБІЕТ

- [1] Бәzzәзи, Мәнәқібу Әби Ханифа. Бейрут, 1981.
- [2] Өзел А., Ханефи ғылыми алимлері. Анкара: Түркия Dijanet Vakfy baspasy, 2006.
- [3] М. Әбу Захра, Әбу Ханифа, хаяттуң уә асрұлы, араулы уә ғілқұлы, Darul-fikrіl-arabi. – Каир, 1997.
- [4] Әс-Сәйміәри Әбу Абдуллаһ Ҳусейн б. Али, Ахбару Әби Ханифа уә асхабиhi. – Бейрут, 1985.
- [5] А. Бардакоглы, Ханефи мезхеби, Ислам Ansiklopedisi, TDU, 16-т. Стамбул, 2006.
- [6] А. Тәймур Паша. Назар тарихия фи худусил-мәзәхібіл арбаа. Каир, 1351.

REFERENCES

- [1] Bəzzəzi, Mənəqibü Əbi Hanifa. Bejrut, 1981.
- [2] Өzel A., Hanefi fıkıh alimleri. Ankara: Türkija Dijanet Vakfy baspasy, 2006.
- [3] M. Әbu Zahra, Әbu Hanifa, hajatuhu uә asruhu, arauhu uә fiqhuhu, Darul-fikrіl-arabi. Kair, 1997.
- [4] Әs-Sәjimәri Әbu Abdullah Husayn b. Ali, Ahbaru Әbi Hanifa uә ashabihi. Bejrut, 1985.
- [5] A. Bardakoglu, Hanefi mezhebi, Islam Ansiklopedisi, TDU, 16-t. Stambul, 2006.
- [6] A. Təjmur Pasha, Nazar tarihiya fi hudusil-məzəhibil arbaa. Kair, 1351.

Ш. Әділбаева

PhD доктор, Нұр-Мұбарак Египет ислам мәдениеті университеті, Алматы, Қазақстан

РАСПРОСТРАНЕНИЕ ХАНАФИТСКОГО ПРАВА

Аннотация. Ханафитский мазхаб – один из самых распространенных мазхабов в мусульманском мире. Казахский народ обучался религии Ислам и принял его именно по основам ханафитского мазхаба. Одной из причин широкого распространения этого мазхаба было наличие религиозного совета по вынесению судебного решения, приговора. Ученники Абу Ханифы распространяли разработанные этим советом правовые принципы, занимаясь пропагандой знаний мусульманского права школы Имама Абу Ханифы и открыли дорогу для признания данного мазхаба. Впоследствии книги, написанные ими, послужили распространению этого мазхаба. В результате, большинство населения стало придерживаться решений, вынесенных в согласии с ханафитским правом. Таким образом, количество последователей мазхаба увеличивалось. В статье рассматриваются основные причины распространения ханафитского мазхаба.

Ключевые слова: мазхаб, ханафитский мазхаб, ханафитское право, иджтихад, суд.